

Ministry of Higher
Education, Science
and Innovation of the
Republic of Uzbekistan

2025
March 29

Pragmalingvistika, funksional tarjimashunoslik va til o'rgatish jarayonlari integratsiyasi

Прагмалингвистика, функциональное переводоведение и интеграция процессов преподавания языка

Pragmalinguistics, functional translation studies and integration of language teaching processes

International Scientific and Theoretical Conference

Section 1: Cognitive science and linguoculturology in modern linguistics.

Section 2: Literary studies and society.

Section 3: Problems of comparative typology and translation studies, modern problems of philology.

Section 4: Integration of information and communication technologies into the language learning process.

for more info

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY
TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
BUXORO DAVLAT UNIVERSITETI**

Ingliz tilshunosligi kafedrası

**PRAGMALINGVISTIKA, FUNKSIONAL
TARJIMASHUNOSLIK VA TIL O‘RGATISH
JARAYONLARI INTEGRATSIYASI**

**mavzusidagi xalqaro miqyosidagi ilmiy-nazariy anjuman materiallari
TO‘PLAMI**

2025 yil, 29-mart

Buxoro – 2025

FREYMING NAZARIYASINING PRAGMATIK MAQSAD VOQEALANISHIDAGI ROLI

Rasulov Zubaydullo Izomovich

Doctor of Science, Professor

Bukhara state University, Bukhara, Uzbekistan

ORCID ID 0000-0003-0554-1319

email: z.i.rasulov@buxdu.uz

Shodiyeva Dilshoda Sultonovna,

I year student of master degree

dlshdshodiyeva@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqola freyming nazariyasi va uning siyosiy diskursga ta'siri haqida batafsil ma'lumot beradi. Turli olimlarning fikrlari jamlanib, freymingning kommunikatsiya va ijtimoiy ongga qanday ta'sir qilishi yoritilgan.

Kalit so'zlar: Framing, siyosiy kommunikatsiya, ommaviy axborot, kognitiv lingvistika, axloqiy tizim, jamiyat, siyosiy diskurs, sotsiologiya, media, strategik framing.

Аннотация: Эта статья подробно рассматривает теорию фрейминга и её влияние на политический дискурс. Рассмотрены мнения различных учёных, а также влияние фрейминга на коммуникацию и общественное сознание.

Ключевые слова: Фрейминг, политическая коммуникация, массовая информация, когнитивная лингвистика, моральная система, общество, политический дискурс, социология, медиа, стратегический фрейминг.

Annotation: This article provides an in-depth analysis of framing theory and its impact on political discourse. It compiles perspectives from various scholars and explores how framing influences communication and public perception.

Keywords: Framing, political communication, mass information, cognitive linguistics, moral system, society, political discourse, sociology, media, strategic framing.

Freyming nazariyasi kognitiv fanlar va lingvistika sohalarida shakllangan tushuncha bo'lib, u jamiyatda mavjud bo'lgan axborot qanday talqin qilinishini belgilaydi. Freyming asosida odamlar muayyan masalalarni qanday tushunishi va ularga qanday munosabatda bo'lishi yotadi. Amerikalik tilshunos Jorj Lakoff tomonidan ilgari surilgan bu konsepsiya, ayniqsa, siyosiy diskurs va ommaviy axborot vositalarida keng qo'llaniladi [1].

Shuningdek, kanadalik sotsiolog Erving Goffman freyming nazariyasini sotsiologik jihatdan tahlil qilib, uni ijtimoiy muhitda odamlarning o'zaro munosabatlarini tushuntirish uchun qo'llaydi. Goffman freymingni odamlarning ma'lum bir vaziyatni qanday talqin qilishlariga ta'sir qiluvchi tarkibiy tizim sifatida ko'rib chiqadi [2].

Amerikaning siyosiy kommunikatsiya tadqiqotchisi Robert Entman esa freyming nazariyasini ommaviy axborot vositalari kontekstida o'rganib, u orqali axborot qanday tanlanishi, taqdim etilishi va talqin qilinishini tushuntiradi. Uning fikricha, freyming axborotni tanlab olish va uni taqdim etish jarayonida ma'lum bir nuqtai nazarni ustun qo'yishga yordam beradi [3]. Shuningdek, AQSHlik siyosiy olimlar Chong va Drukman freymingni siyosiy kommunikatsiyada muhim omil sifatida ko'rib chiqib, u qanday qilib omma fikriga ta'sir o'tkazishi mumkinligini tahlil qilishgan. Ularning fikricha, freyming samarali bo'lishi uchun u ommaga doimiy ravishda taqdim etilishi va takrorlanishi kerak [4].

Freyming siyosatda muhim o'rin tutadi, chunki turli guruhlar o'z manfaatlarini ilgari surish uchun freyming usullaridan foydalanadi. Masalan, AQShda konservativlar va progressivlar muayyan masalalarni turlicha freymlash orqali omma qarashini shakllantirishga harakat qiladi. Lakoffning fikricha, konservativlar ko'proq muvaffaqiyatli freyming strategiyalariga ega bo'lib, ular o'z g'oyalarini keng tarqalgan metaforalar va til birliklari orqali mustahkamlaydi [5].

Progressivlar esa o'z freyming strategiyalarini kuchaytirish uchun yangi yondashuvlarni qo'llashlari kerak. Lakoffning ta'kidlashicha, freyming faqatgina til masalasi emas, balki chuqurroq

axloqiy tizim bilan bog'liq. U progressivlarga quyidagi tamoyillarga amal qilishni tavsiya qiladi: haqiqat yetarli emas, ya'ni "Karbon chiqindilarini kamaytirish ilmiy jihatdan muhim" deb emas, "Toza havo va suv bizning farzandlarimiz salomatligi uchun zarur" deyish kerakligini aytadi. Birinchi jumla ilmiy dalil keltirsa ham, odamlarning hissiyotlariga ta'sir qilmaydi. Ikkinchi jumlada esa freyming "farzandlar salomatligi"ga qaratilgan, bu esa odamlarning ongi va hissiyotlariga kuchliroq ta'sir qiladi.

Keyingi tamoyilda- o'z qadriyatlarinigizdan kelib chiqishga undaydi va uni quyidagi misolda ko'rishimiz mumkin: "Davlat tibbiy sug'urtani ta'minlashi kerak, chunki iqtisodiy jihatdan samarali." Mazkur gapning pragmatic maqsadga erishishi dargumon. Freyming prizmasiorqali qaraganda u quyidagicha shaklga ega bo'ladi: "Hech kim og'riq ichida azob chekmasligi kerak. Sog'liqni saqlash – inson huquqi". Birinchi jumlada iqtisodiy jihat ta'kidlanib, axloqiy asos unutilgan. Ikkinchi jumlada esa "inson huquqi" degan qadriyat ilgari surilgan bo'lib, odamlarning e'tiborini tortadi.

Keyingi tamoyilda u tushunarli hamda doimiy kommunikatsiya olib borishni ta'kidlaydi. Masalan: "Ekologik toza energiya yaxshi bo'lishi mumkin." deyishning o'rniga "Yashil energiya – bu kelajak. U ish o'rinlarini yaratadi, iqtisodiyotni rivojlantiradi va sayyoramizni asraydi " deyilsa, jumladagi "kelajak", "ish o'rinlari" va "iqtisodiy rivojlanish" kabi kalit so'zlarda freyming kuchaygan bo'ladi. [6].

Freyming faqatgina siyosatda emas, balki iqtisodiyot, ijtimoiy muammolar va hatto shaxsiy qarorlar qabul qilish jarayonida ham katta rol o'ynaydi. Masalan, iqlim o'zgarishiga qarshi kurash freyming strategiyalariga bog'liq. Agar iqlim o'zgarishi faqat statistik ma'lumotlar orqali tushuntirilsa, u ommaviy qo'llab-quvvatlashga ega bo'lmasligi mumkin. Biroq agar u milliy xavfsizlik, sog'liqni saqlash yoki iqtisodiy farovonlik masalasi sifatida taqdim etilsa, odamlar uni jiddiyoq qabul qiladi [7].

Freyming nazariyasi shuni ko'rsatadiki, ijtimoiy o'zgarishlarga erishish uchun avvalo jamiyat ongidagi freyminglarni o'zgartirish kerak. Masalan, Lakoff progressivlar uchun eng muhim freyming usullaridan biri bu davlatni oilaga o'xshatish ekanligini ta'kidlaydi [8].

Xulosa qilib aytganda, tilshunoslikda freyming inson tafakkuriga ta'sir qiluvchi kuchli mexanizm bo'lib, u semantika, pragmatika, kognitiv tilshunoslik va diskurs tahlili kabi sohalarida muhim o'rin tutadi. Freyming tamoyillari tildan qanday foydalanish, jamiyatdagi axborotni qanday qabul qilish va talqin qilish jarayonini shakllantiradi. To'g'ri freyming strategiyalari yordamida siyosiy g'oyalar jamiyat ongiga chuqur singdirilishi va uzoq muddatli ijtimoiy o'zgarishlarga sabab bo'lishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Lakoff, G. (2004). Fil haqida o'ylamang!: O'z qadriyatlarinigizni biling va bahsni qanday shakllantirishni o'rganing. Chelsea Green Publishing.
2. Goffman, E. (1974). Freyming tahlili: Tajriba tashkil etish bo'yicha esse. Harvard University Press.
3. Entman, R. M. (1993). "Freyming: Parchalangan paradigmaga aniqlik kiritish sari." Aloqa jurnali (43(4)), 51–58.
4. Chong, D., & Druckman, J. N. (2007). "Freyming nazariyasi." Yillik siyosiy fanlar sharhi (10), 103–126.
5. Lakoff, G. (2008). Siyosiy ong: Kognitiv olimning miyasiz siyosat bo'yicha qo'llanmasi. Viking Press.
6. Lakoff, G. (2010). Atrof-muhitni qanday freyminglash muhimligi. Atrof-muhit aloqalari, 4(1), 70–81.
7. Nisbet, M. C. (2009). "Iqlim o'zgarishini ommaga yetkazish: Nima uchun freyming jamoatchilikni jalb qilishda muhim?" Atrof-muhit: Ilm-fan va barqaror rivojlanish siyosati, 51(2), 12–23.
8. Lakoff, G. (2016). Axloqiy siyosat: Liberal va konservativ tafakkur qanday ishlaydi. Chicago Universiteti nashriyoti.

MUNDARIJA

1 – SHO‘BA: ZAMONAVIY TILSHUNOSLIKDA KOGNITOLOGIYA VA LINGVOMADANIYAT

Alimova M.Kh., Sayimova S.A. Linguocognitive aspects of the concept obligation in the English and Uzbek linguistic cultures	3
Safarov Sh.S. Интролингвистические и экстралингвистические причины фонологической интерференции	8
Rasulov Z.I. Nutqiy faoliyat birliklari tahliliga diskursiv yondashuv	12
Rasulov Z.I. Understanding language as a multifunctional phenomenon in discourse.....	13
Rasulov Z.I., Murtazoyev O.N. Intertekstning zamonaviy tilshunoslikdagi ahamiyati	15
Rasulov Z.I., Shodiyeva D.S. Freyming nazariyasining pragmatik maqsad voqealanishidagi roli	18
Kasimova N.F. Non-Verbal communication as interaction.....	20
Rakhmatova M.M. Figurative Devices: Analysis of expression of implicature in American Literature	22
Saidova M.U. Cognitive Approach on exploring cohesion and coherence	25
Saidova M.U. Kogeziya va kogerensiyani o'rganishda funktsional yondashuv	27
Vakhidova F.S., Kamolova K. Ingliz va o'zbek tillarida aforizmlarning lingvokulturalogik xususiyatlari	28
Saidov X.Sh. The Cognitive laws of the expression of the speech compression in media discourse.....	31
Djumayeva N.D., Baxshullayeva N. Linguocultural analysis of superstitions and rituals related to magic in Uzbek and English	36
Djumayeva N.D., Boboxo'jayeva Z. Linguocultural features of linguistic units	37
Djumayeva N.D., Sultonmurodova D. Pragmatic functions of tense and aspect in English Verbs	40
Karimova S.S., Shamina Y.A. Культурные аспекты понятия «счастье»	42
Davlatova M.H., Asadov A.B. Speech Acts and their sociopragmatic features: the influence of social context and cultural factors	49
Saidova Z.Kh. Linguocognitive and pragmatic properties of phraseological units representing the human mental state in English Discourse	51
Ro'ziyeva N.Z. The Exploration of Euphemism in Mass Media	52
Ruziyeva N.X. Psychological aspects and social consequences of politeness in cybercommunication	55
Ostonova S.N. Stages of development of linguistics and problems of linguacultural development	58
Nazarova N.A. A Linguocultural and stylistic investigation of Anthroponyms	59
Sapaeva S.O. Conceptual Metaphors of time and their analysis in English and Uzbek Literary Texts.....	62
Namozova K.B. Buyuk Britaniyada an'anaviy to'y marosimining izchilligi va o'ziga xosligi.....	64
Jumayeva O.I. O'zbek Lingvomadaniyatida "xursandchilik" hissiyotining ifodalanishi	67
Bobojonova N.J. Изолянистическая теория вокативов: концептуальные аспекты и контекстуальное значение.....	71
Akhmedov J. G'. How "Fire And Water" shape language in English and Uzbek	73
Safarova M.X. Distinctive Features of Inter-Verbal whole-piece communication in Linguistics.....	75
Ziyodullayeva M.E. American Cognition of "Freedom" concept through the embodiment of "The statue of liberty"	76
Abdurasulova K.K. Sociolinguistic concepts and second language acquisition	79
Komilova D.Sh. Ingliz madaniyatida xushmuomalalik-nutq odobi falsafasi	81
Xayrullayeva G.F. The role of cognitive Metaphor in shaping perceptions and worldviews	84
Razzoqova K. Discourse analysis in modern linguistics: a comprehensive overview	87